١٢٩٠ ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ ٢٦ ԱԼԱԹՈՒՐՔԱ

ՆԻՐՄԻ ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԵՆԷ ՆՈՒՄԵՐՕ 1129 ՄԱՐՏ 13 ՍԱԼԸ 1873

ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 25 ՄԱՐՏ 1873

ՄԷՃՄՈՒԱՅԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

Իշպու Մէճմուայը Հավատիս, բազար, եօրթէշ վէ ճումա կիւնլէրինտէն մաատա պու գըրթաաա նէվիմյէ նէշր օլունաճագ տըր։ Սէնէլիկի պէտէլի օլարագ 200, Ալթը այլըղը 110, Իւչ այլըղը 60 ղրշ։ վէ թանէսի 1 ղրշ։ Տաշրալար իչին պէտէլ նումէրօսունա բօսթա ուճրէթի ալընաճաղը լաասէթէն պէյան օլունուր։

Իլանաթըն պէհէր սըրասը պիր տէֆա լըգ 3, իքի տէֆա իչին 2, իւչ տէֆա իչին 1½ ղուրուշ, իւչ տէֆատան զիյատէ օլուր, վէ ղալիպ ուզուն իլանաթ իչին այրըճա բազարլըգ օլունուր։

Տաշրալարտան կէլէն մէքթուպ վէ իլանաթըն բօսթա մասարիֆլէրի կէօնտէրէնլէրին ուհտէրինէ օլտուղու պէյան օլունուր։

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ, ՊԼԷՏԻՅԷ, ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ՎԷ ՄԷՎԱՏԸ ՆԱՖԻԱՅԸ ՍԱՅԻՐԷՅԷ ՄՈՒԹԷԱԼԼԻՔ ՂԱԶԷԹԱ

ԱՍԻԹԱՆԷ 13 ՄԱՐՏ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ ԱՌ ՀԱՅՍ

Մտադրութեան արժանի են յետադայ յօդուածոյն խորհրդածութիւնները՝ զոր կը կարդանք “Հառմայ Օրագրոյն„ մէջ Պապին առ Հասունեանս ուղղած մէկ շրջաբերականին վրայ ։

Մէճմուանըն 1128 ինճի նումերոսունտան պագը յէ ·

Է·

Եպիսկոպոսաց ընտրութեան վերայ գալով Շրջաբերականը կըսէ թէ ժողովուրդը ասոնց ընտրութեան մասնակից կըլլայ, ըստ իրեն, Ռեֆէրսուբուս կոնդակը միայն Պատրիարքին և եպիսկոպոսաց իրաւունքները կը բառնայ՝ որոնց համար իրաւունք չունի, կըսէ, ժողովուրդը բողոքելու ։

Այսպիսի մեկնութեան ներքեւ յայտնապէս կը տեսնուի Հռոմայ արքունեայ դիտաւորութիւնը՝ որով կուզէ նա զրկել զժողովուրդը ամեն կրօնական գործոց մասնակցութենէն, դիտաւորութիւն մը ամենավտանգաւոր և հաւատոյ ու կրօնից սիրոյն հակառակ, վասն զի այսպիսի դիտաւորութիւն մը գործադրուելու ըլլայ՝ փորձով գիտենք որ ժողովուրդը անտարբեր կըսկսի ըլլալ կրօնական բրաց մէջ · Արեւելեան ժողովրդոց կրօնական զգածմունքներուն գլխաւոր պատճառ մըն ալ կրնայ սեպուիլ իրենց այս իրաւանց վայելումը, թէեւ այս իրած դիտողութիւններս արժողչէք մը չունենայ ժամանակիս քաղաքագէտ և փիլիսոփայ անձանց առջեւ, սակայն Շրջաբերականին հեղինակը և կղերական կողմնակցութիւնը յարգելու էին զայն ։

Այս դիտողութիւնը ընելէն յետոյ՝ կը յաւելունք թէ սխալ է ըսելը, որ կրօնական իրաւանց գործադրութեան մէջ՝ ժողովրդեան ու գղերին, Եպիսկոպոսաց ու Պատրիարքաց մէջ շատ մեծ զանազանութիւն կայ · կարգադրեալ ընկերութեան մը մէջ՝ իւրաքանչիւր դասուն իրաւանց ամբողջութիւնը ընկերութեան միութիւնը կը կազմէ, և իւրաքանչիւր անդամոյն իրաւանց փոխոխակի պաշտպանութիւնն ալ՝ նոյն ընկերութեան բարոյական միութիւնը կը ձեւացնէ · այսպէս նաեւ Արեւելեան եկեղեցեաց մէջ, թէեւ իրաւանց գործադրութիւնը ժողովրդեան ու քահանայից, եպիսկոպոսաց ու Պատրիարքաց մէջ բաժնուած է, սակայն իրենց մէջ համաձայնութիւն մը կայ, որն որ իրենց կրօնական իրաւանց բարոյական միութիւնը կը կազմէ ։

Եպիսկոպոսաց ընտրութիւնը ժողովրդենէն կըլլայ · ժողովուրդ, քահանայք, Եպիսկոպոսունք և Պատրիարք ամենքն ալ այս ընտրութեան մասնակից կըլլան · բայց այս ընտրութեան արդիւնաւորուած գործը, բոլորովին ազգային գործ մը կը սեպուի, թէ և զանազան տարրներէ ձեւակերպեալ գործ մը ըլլայ · Օտարական տարր մը չկրնար այս բանիս մասնակցութիւն ունենալ · Եպիսկոպոսները, որոնք ժողովրդեան ու գղերին ընտրութիւնը կը հաստատեն, նոյն իսկ իրենք ալ նոյն ժողովրդենէն ընտրուած են ։ վերջապէս Պատրիարքն ալ, որն որ ժողովրդեան ու գղերին ընտրածը և եպիսկոպոսաց հաստատածը կը ձեռնադրէ, նոյն իսկ ինքն ալ անոնցմէ ընտրեալ է ։

Ուրեմն Ս· Հարց խօսքերուն համեմատ, եկեղեցւոյ հաւատացեալները կը վկայեն ինչ որ իրենց մատակարարութեան ապահովութեան համար հարկաւոր բաներ կան ։ Ահաւասիկ այս է եկեղեցական սկզբունքը · “Որ հնազանդի ամենեցունց՝ պարտի ընտրել յամենեցունց„ · ով որ ամենուն կը հրամայէ պէտք է որ ամենէն ընտրուի ·

Սեփական եկեղեցիէն դուրս իշխանութենէ մը ընտրուած Եպիսկոպոսը չը կրնար ընտրուած սեպուիլ անոնցմէ՝ որոնց պիտի հրամայէ ։ Դարձեալ եթէ օտարական իշխանութենէ մը ընտրուած Եպիսկոպոսները նոր Եպիսկոպոսներ ձեռնադրելու ըլլան, ասոնք ալ օտարական կը սեպուին ։ Ալ անկէ վերջը ամեն կապ և համաձայնութիւն ջնջուած է ժողովրդեան ու գղերին, գլխոյն և անդամոց մէջէն · կանգուն չեն կրնար կենալ փոխադարձ շահերը · կրօնական գործքերը և նոյն իսկ կրօնքը շարունակ մենավաճառութիւն մը կըլլար, անտարբերութիւնը կը տիրէր ևն, ևն։

Ասոնք են ահա այն հոգեւոր բարիքները զանոնք կը խոստանայ Հռոմայ արքունիքը հաւատացելոց՝ զրկելով զանոնք իրենց բնիկ տաւան դարէ ի վեր վայելած իրաւունքներէն ·

Այս դիտողութիւնները չափազանց երեւակայութեան պտուղ չեն, Արեւմտեայց փորձը թող օրինակ ըլլայ Արեւելեայց · կրօնական զգածմունքունեցող անձը կանարգէ ամեն խորամանկութիւն և սպառնալիք և հաստատամտութեամբ ու անվեհեր կը պատասխանէ անոնց որոնք կուզեն իրեն հնաւանդ իրաւունքները կողոպտել և միջամտութեամբ կը ջանան անջատելու իրեն գաւը իւր հովուաց գաւէն ·

Ը·

Հռոմայ արքունեաց Արեւելեան եկեղեցեաց իրաւունքները ջնջելու նպատակը յայտնապէս կը տեսնուի՝ երբ դիտուելու ըլլայ թէ ի՞նչ պատճառաւ իշխանութիւն կը տրուի Պապին ընտրելու չորրորդ անձ մըն ալ երեւք ընտրելիներէն զատ, զորոնք Պատրիարքը և Եպիսկոպոսունք իրեն կառաջարկեն ։

Ո՞չ ապաքէն Պապին տրուած այս իշխանութեամբ եկեղեցւոյ հնաւանդ և սրբանուէր սկզբունքը կը մոռցուի և կը ջնջուի, սկզբունք՝ որ կը հրամայէ չընտրելու Եպիսկոպոս մը առանց անոր ժողովրդեան հաւանութեանը, չդնելու հովիւ մը՝ առանց ժողովրդեան կամացը · Այսպէսով ոչ թէ ժողովրդեան կամքը կը կատարուի՝ այլ Պապին · այսպիսով ոչ թէ ամենուն փափաքը կը լրանայ՝ այլ մէկուն միայն · Պապը կըսէ թէ անիրաւ տեղը զինքը կը բամբասեն իբր թէ Լատինները միայն Եպիսկոպոս կընտրէ Արեւելեան Եկեղեցեաց աթոռոց համար · կը խոստանայ այսպիսի գործ մը չընելու · վստահ եմք իրեն յայտարարութեանցը, բայց կը խոստանա՞յ մեզի որ ոչ թէ Լատինները այլ և Լատինացեալ անձինքները ևս չընտրէ, վասն զի թէ Լատինները ըլլայ և թէ Լատինացեալը հասարակութեան համար մի և նոյն բանն է · Իսկ սերկակենցաղ անձանց վրայ խօսելով, փորձառութիւնը հասարակութեան երկիւղը կը հաստատէ, վասն զի ամեն Պատրիարք ընտրելու առթին մէջ, ընդհանրապէս Պապը ամենէն աւելի Լատինացեալ անձ մը ընտրուած էր ։ Ուրեմն կրնա՞ն հաստատել որ հասարակութիւնը անիրաւ կը բամբասէ զՊապը ·

Ջանց կընենք մանրամասն պատմելու այսպիսի ընտրութեանց տխուր հետեւանքները, որպէս զի չստիպուինք սոսկական դիպուածները պախարակելու · Բայց կոստանդնուպօլսոյ և անոր շրջակայից մէջ հանդիպած անդադար խռովութիւնները, զորոնք յուզեցին Հռոմայ արքունեաց ընտրեալները, դարձեալ անկէ կարգուած Եպիսկոպոսաց պահանջողութիւնները և նորութիւնները յայտնապէս և անտարակոյս կը հաստատեն նոյն տխուր հետեւանքները ։

Բայց ի՞նչ, կըսէ Պապը, Հայե՞րը ուրեմն իմ անսահման իշխանութեանս չափ և սահման պիտի դնեն · ես՝ որ հզօր և իմաստուն Արեւմուտքը կը կառավարեմ ըստ իմ քմացս, տկար ու տգէտ Արեւելքէ՞ն պիտի սաստնիմ ։„

Մենք չենք Պապին իշխանութեան չափ և սահման դնողը ։

Կեղեստինոս Ա· եւս Պապ մըն էր և իբր Պապ կսորվեցնէր թէ « Ջենք ուզեր կանոններէն վեր ըլլալ · պէտք է որ կանոնները մեզմէ վեր ըլլան · հնազանդինք ուրեմն կանոններուն և պահենք օրէնքները ու պատուէրները ։» Այս կանոնաց անուամբը միայն Հայերը կընդդիմանան այն գործոյ որոնք իրենց սահմանադրութեանց դէմ կը մաքառին և Պիոս Թ· ալ պէտք չէ այպնլի անոնց ընդդիմութեանը համար · որովհետեւ Մեծն Գրիգոր կըսէ թէ · «Պապը նոյն իսկ իրեն անձին նախատինք կընէ՝ թէ որ Ս· Հարց ու եւ իցէ եկեղեցւոյ մէջ հաստատած սահմանադրութիւնները բռնաբարելու ըլլայ և իւր եղբարց (այսինքն եպիսկոպոսաց և հաւատացելոց) իրաւունքները փոփոխելու ըլլայ ։»

Այս է ահաւասիկ ըստ վկայութեանց հռչակաւոր արանց, մեր տալու պատասխանը առ առաջարկութիւնս Շրջաբերականին · Այս առաջարկութիւնները Լարիսի եպիսկոպոսին գիւտերն են, որովք կը կարծէր թէ հաւատացեալները պատիւ կստանան թէ որ իրենց առանձնաշնորհութիւններէն զրկուելով Պապին աթոռոյն փառքը աւելցնելու ըլլան · Այո՛, դեռ բազանց մահացուցումն կընէ մէկը թէ որ ուրիշին հաճոյք մը ընելու համար իրմէ զրկումն և զոհողութիւն մը կընէ · բայց այս բանը այնպիսի պատուէր և առաջարկութիւն մը չէ՝ որ եթէ մէկը չը կատարելու ըլլայ՝ բանադրանք սպառնացուի ·

Թ·

Ըստ բաւականին Հայոց հոգեւորական իրաւանց վրայ խօսեցանք · գանք հիմայ Շրջաբերականին միւս մասին վրայ, որ է Բ· Դրան իրաւունքները ·

Կարծեմ թէ Շրջաբերականը չգիտէր ըստ բաւականին թէ ի՞նչ վիճակի մէջ են Քրիստոնեայք Թուրքիայի մէջ, ինչ դիրք կը բռնեն կառավարութեան հետ, ի՞նչ յարաբերութեան մէջ կը գտնուի հասարակութիւն մը միւս հասարակութեան հետ, վերջապէս ի՞նչ է իւրաքանչիւր հասարակութեան ներքին վարչութիւնը · ապա թէ ոչ եթէ գիտնալու ըլլար՝ ամեն բան վերիվայր չէր ըներ և ոչ ալ կը պահանջէր տալու Բ· Դրան այնպիսի վարչական դրութիւն մը որ Հռոմայ

զաւառաց իշխանութեան միայն կըր-նար պատկանիլ ։

Այո՛, կը խոստովանինք որ մեր ը-րած դիտողութիւնները բնաւ ազդե-ցութիւն մը չպիտի ընեն Հռոմայ ար-քունեաց պահանջողութեանց վրայ, և դարձեալ աշխարհքիս բոլոր տէ-րութեանց օրէնք տալէն չը պիտի դադրի նա ։ Բայց զանց ընենք խօ-սելու այսպիսի պահանջողութեանց վը-րայ, արդէն իսկ հասարակաց կար-ծիքը ըստ բաւականին տեղեակ է, այս խնդրոյս ։

Ըստ Աստուածաբանից և ըստ կա-նոնագիտաց, եկեղեցին չատ բաներ չպիտի պահանջէ այն տէրութիւննե-րէն՝ որոնք անհաւատ կ'սեպուին, և փոխանակ նորահնար բաներով և խիստ որոշողութիւններով անոնց քը-րիստոնեայ հպատակները նեղելու և խռովելու՝ պարտաւոր է պաշտպան կենալու անոնց տրուած առանձնա-չնորհութեանցը, դիւրանցելով միան-գամայն բարեկարգական կանոնները ։

Բայց այս հեղինակաց աւանդած կանոնները կը պահուին ։ Հռոմայ ար-քունիքէն բնաւ խնդ ոչ ։

Բ. Դուռը, Մահմետական ըլլա-լով հանդերձ, դիւրին և բոլորովին ազատ վիճակ մը չնորհած է քրիս-տոնեայ հասարակութեանց ։

"Օսմանեան կառավարութիւնը, ոչ թէ „բռնաւորական և խիստ կերպով կը „վարուի կրօնական ազատութեան „նկատմամբ, այլ ընդարձակ ազատու-„թիւն չնորհած է իւր հպատակացը, „այնպիսի ազատութիւն մը, որ յա-„ւէտ ինքնօրէնութեան կերպարանք „մ'ունի ։ Ամեն հպատակ կրօնքները „ազգ և ինքնօրէն հասարակութիւն „մը անուանեալ են ։ Այս ինքնօրէնու-„թիւնը ոչ միայն կրօնական նիւթերը „միայն կը պարփակէ, այլ և ամեն կը-„րօնակաղաքական, մատակարարիչ „և ներքին նիւթերը ։ Իւրաքանչիւր „հասարակութիւն ունի դիւանատուն „մը, որն որ ազգին կեդրոնական գը-„րասենեակը կը սեպուի, ուր կը պահ-„ուին նաև սահմանադրական արձա-„նագիրները ։ Բ. Դրան չնորհած այս ա-„ռատաձեռն վարչութեամբ՝ կրօնա-„կան ազատութիւնը կը զարգանայ „անչափապէս, թէ կրօնից վերաբեր-„եալ և թէ մատակարարութեան նիւ-„թերուն մէջ ։ Եկեղեցական արտօ-„նութիւնները կը գործադրուին ա-„ռանց դժուարութեան, և քաղա-„քական իրաւունքները կը կերպաւո-„րուին և կը պահպանեն իւրաքան-„չիւր ազգութիւնը ։ կրօնական ազա-„տութիւնը և քաղաքային իրաւանց „վայելումը այլ ևս խնդրոյ ներքև չեն „Օսմանեան հպատակաց համար, այլ „բոլորովին ստացեալ ինչք են, իսկա-„կան իրաւունքներ են, որոնք ի հը-„նուց հետէ առանձնաշնորհութիւն-„ներով ճոխացեալ՝ լիովին գործադ-„րութիւն ունին „ ։

Կրնանք ստուգապէս հաստատել թէ չկայ այնպիսի տէրութիւն մը թէ քրիստոնեայ ըլլայ և թէ կաթոլիկ, որ այսպիսի կրօնական ազդեցութիւն մը չնորհած ըլլայ իւր հպատակացը, վասն զի ամեն տէրութեանց մէջ կամ ուղղակի և կամ անուղղակի կա-ռավարութիւնը միջամտութիւն կ'ընէ եկեղեցական իրաց մէջ ։

Քանի որ Բ. Դուռը այսպիսի ինք-նօրէն կրօնական ազատութիւն կը շը-նորհէ իւր հպատակացը հանդերձ քաղաքական արտօնութիւններով, քրիստոնէից վիճակը օր քան զօր կը դիւրանայ և կերջանկանայ, ուստի, մինչեւ կաթոլիկները ազատ և եր-

չանիկ կացութիւն մը կը վայելեն, Պապը պիտի ջանայ որ այս կացու-թիւննին չկորսնցնեն ։

Երբոր Օսմանեան հպատակները ի-րենց ինքնօրինութիւնը կը վայելեն, պետական իրաւունքները բնաւ ոտնա-կոխ չեն ըլլար ։ և նոյն իսկ հպատակ-ներն ալ տէրութեան մէջ չփոթութիւն չեն հաներ ։ Բայց երբոր ազգային ար-տօնութիւնները օտար անձինք կսկը-սին գործադրել, այն ատեն կսկսին խռովութիւնք տէրութեան մէջ, պե-տական իրաւունքները ոտնակոխ կըլ-լան, տէրութենական և օտարական իշխանութիւնները մէկմէկու չեն հա-մաձայնիր, տէրութիւն մը ընդդէմ տէրութեան կ'ըլլայ, վերջապէս ան-կախ իշխանութիւն մը կը կանգնի մի և նոյն տէրութեան մէջ ։ Ասոնք են Հռոմայ արքունեաց դրութեան ար-դիւնքները ։

Ծրջաբերականը կը գանգատի թէ, Հայոց հասարակութիւնը և Օսմանեան կառավարութիւնը զՊապը «օտարա-կան» կը կոչեն ։ Դիւրին է այս կեղտը Պապին վրայէն վերցընել, Պապը կամ Հայ ըլլայ և կամ գոնէ Օսմանեան հը-պատակ ։ Ծրջաբերականը և ոչ իսկ կուզէ որ պապութիւնը իբր «օտար իշխանութիւն» մը կոչուի ։ Բայց կա-ղաչեմ քսէ ինծի, արդեօք «իշխանու-թիւն „ անունը պատուոյ տիտղոս մը չէ՞ ։ Թէ որ Բ. Դուռը իշխանութիւն մը չը սեպելու ըլլայ զՊապութիւնը, այնչափ պատիւ և յարգութիւն չէր ըն-ծայուեր Բ. Դռնէն Բէվէրսուրուս կոն-դակին և Գեր. Ֆրանքիին ։ Թէ որ Պա-պութիւնը իբր իշխանութիւն չը սեպ-ուելու ըլլար, այսօրուան օրս այս աղ-դային խնդիրը չէր ելլար, և ամեն վէճ ու դժուարութիւն դիւրութեամբ կը լուծուէին ։

Այսչափ դիտողութիւն բաւական համարելով Բ. Դրան իրաւանց վրայօք, դանք հիմա անոնց գործադրութեան վրայ խօսելու ։

(Շարունակելի)

ԽԱՐԻՃԻՑԷ

Ֆրէնտէնպլաթ ղազէթասընտա չու աթիւտէքինի օգուտմուշուգ տուր ։

Էվվէլտէ աթիգ Րօմա տայիմ իւլ էվդալթ Աֆրիգատան հավատիս պէք-լէր իտի, շիմտի տախի Էվրօբա, ու-մումէն Շարգտան վէ պիզզաթ Սթամ-պօլտան հավատիս ալմագ իչիւն հէր սաաթ հազըր ու նազըր օլմալը տըր ։ Նասըլ քի էվվէլտէ, Ավիթրիա թա-րաֆլարընտան կէլէն հավատիս հէր տայիմ էսկի հիւքիւմտարլարը խօչ-նուտ իտէճէք տէրէճէտէ օլամազ իտի իսէ, պի այնիհի շիմտի տախի Տէվլէ-թի Օսմանիյէ բայիթախթընտան ալըզ օլունան եէնի եէնի խապէրլէր գէմա-նըմըզըն հիւքիւմտարլարընը խօշնուտ էտէճէք սուրէթտէ տէյիլ տիրլէր ։ Պիր թէրաֆտան սատրազամլարըն վէ վիւքէլանըն կէօյկէսի ուֆուգտա կէօ-րիւնմէքտէ, վէ կիւնէշին պաթտըղըն-տա մահվ ու նապէտիտ օլմագտա տըր ։ Իշթէ պու տայիմի թէպէտտիւլաթ պի-զէ պիւյիւք զարար վէրիր ։ Վէ պիզ, շայէտ իշլէր թէպտիլ օլունսա աբանըզ-զա կէլմէմէք իչիւն, Տէվլէթի Ալիյէ բօլիթիգասընըն էնվայի դալըպալըգ կիրիփ չըգմասընը քէմալը տըգգաթ իլէ նազար ու թէֆթիշ իթմէյէ մէճ-պուր օլմուշուզ ։ Պէ պունտան գաթի-նազար ճօղրաֆիա խարիթասընը, թէ-վարիխին ըիվայէթլէրինի տէր խաթըր իտիփ կէօզիւմիւզ էօնիւնէ կէթիրտի-յիմիզտէ, պունլարըն մէճմուի միւս-թաղալէն սիւլիւք էտէնէ յամիղմա-

րիգլէրի պիր եանըլմազ գըլաղուզ մի-սալի կէօսթէրմէքտէ տիր ։

Իմտի Տէրսաատէթտէ պու գա-սար թէպէտտիւլաթ վուգու պուլ-տուղու հալտէ, պիզ պու խասա պի-գայտ տուրմամալըյըզ ։ Եալընըզ պիր ֆէրտին թէպտիլի իլէ պիզէ պիւյիւք զարար օլուր ։ Մէսէլա Ավիթրիա տէվ-լէթինէ մէյլ ու մուհապպէթի օլան պիր պիւյիւք մանըբպտարը, նազար-տան տիւշիւրիւպ, անըն եէրինէ Ա-վրուփօ—Մաճար տէվլէթինէ մուխա-լիֆ պիր զաթը ինթիխապ իթմէք, չիւպհէսիզ տէվլէթի մէզքիւրէ հագ-գընտա խայըրլը տէյիլ տիր ։ Ֆագաթ չուրասընը տախի ունութմայալըմ պէ-եան իթմէյէ քի, պունճա թէպէտ-տիւլաթըն հիչ պիր տէֆասընտա, Ա-վրուփօ—Մաճար տէվլէթինէ մուխա-լիֆ հիչ պիր զաթ մէմուրիյէթի մախ-սուսէյէ թէրֆի գըլընմամըշ տըր ։

Վէլհասըլ չուրասընը տախի պիլ-մէմիզ էլզէմ տիր քի, Տէրսաատէթ-տէ վուգու պուլան վիւքէլաճա թէ-պէտտիւլաթտա, նէ Ժէնէրալ Իկնա-թիէֆին իլհագըլըղը վար տըր, նէ Գօնթ Լիւտօլֆուն, վէ եալընըզ Զաթը Հազ-րէթի Շահանէնին արզուլարը վէ թա-սավվուրլարը իգթիզասընճա իճրա օլ-մագտա տըր ։

(Ֆար տէր Պօսթ)

ԱՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ԳՈՒՎՎԷՑԻ ՊԱՀՐԻՑԷ ՎԷ ՕՐՏՈՒՍՈՒ

Ամէրիգատա թապ ու նէշր օլու-նան Նիւ—Եօրգ Թայմըս ղազէթասը, Միւթթէհիտէյի Ամէրիգանըն գուվվէյի ասքէրիյէ վէ պահրիյէսի հագգընտա չու աթիւտէքի մալիւմաթը վէրմիշ տիր ։

Միւթթէհիտէյի Ամէրիգանըն զէմա-նը հազըրտէ մալիք օլտուղու օրտու, 34,332 սաաքիրտէն իպարէթ օլուպ, պունլարըն 2,406սը տախի օֆիչեալ տըր ։

Գուվվէյի պահրիյէսի իսէ, 179 կէմիտէն միւրէքքէպ օլուպ, պու կէ-միլէրին քեաֆֆէսի 233,400 թօնէլա-թօ եիւք, 1399 թօբ, 8500 պահրիյէ սաաքիրի ալմագտա տըր ։ 1860 տա, Միւթթէհիտէյի Ամէրգանըն օրտուսու, սաաքիր վէ օֆիչեալլարտան միւրէք-քէպ օլտուղու հալտէ, 16,000 քէսա-նէ պալիղ օլուպ, 1865 տէ մէզքիւր օրտու պիր միլիօնու թէճավուզ իթ-մէքտէ իտի ։ 1775 տէն 1783է գատար տէվամ իտէն սէրպէսիյէթ մուհարէ-պէսինտէ խըտմէթ իտէն սաաքիրին սայըսը 278,021 նէֆէրտէն իպարէթ օ-լուպ, 1812 տէն 1815 է դատար սիւ-րէն Ինկիլթէրրա ալէյհինտէ օլան մու-հարէպէտէ տախի 527,654 է պալիղ, ֆագաթ պունլարըն 270,000 նէֆէրի եալընըզ իւչ այ խըտմաթը ասքէրիյէ-տէ պուլունմուշլար տըր ։

(1846—47) տէ Մէքսիգա մուհա-րէպէսինտէ Միւթթէհիտէյի Ամէրիգա-նըն սաաքիրի 73,360 քէսան օլուպ, սօն իխթիլալ էսնասընտա տախի 2, 688,500 օլմուշ տուր ։

Գուվվէյի պահրիյէսէ կէլինճէ, 1860 տա տէվլէթի մէզքիւրէնին մա-լիք օլտուղու սէֆային 76 ատէտ օ-լուպ, պահրիյէ սաաքիրի իսէ 7,600 օլմուշ տուր ։ մուհարէպէտէն սօնրա սէֆայինին ատէտի 671 օլուպ, սաա-քիր իսէ 51,500 է չըգմըշ տըր ։ Ֆա-գաթ պալէատէ զիքր էթտիյիմիզ մի-սիւլլիւ, հալը հազըրտէ, 671 ատէտ սէֆինէ 179 ատէտէ թէնզիլ օլմուշ տուր ։ վէ պունլարտան 7 թանէսի տէրունինտէ 50 թօբ օլուպ վէ խըտ-մաթը մախսուսէյէ թային օլմուշ օլ-տուգլարը հալտէ, տիկէրլէրի տախի չու աթիւտէ սիէասմէ մուճիպինճէ էօ-

թէտէ պէրիտէ ինթիգալտէ պուլուն-մագտա տըրլար ։

Պահրը Աթլանթիգի շիմալիտէ 6 սէֆինէ վէ 41 թօբ ։

Պահրը Աթլանթիգի ճընուպէտէ, 3 սէֆինէ 110 թօբ,

Եւրօբատա 6 սէֆինէ 110 թօբ ։

Ասիատա 9 սէֆինէ 114 թօբ ։

Պահրը սաքինտէ 10 սէֆինէ 111 թօբ ։

Ճէման 34 սէֆինէ վէ 410 թօբ օ-լուպ, խըտմէթը մախսուսէյէ թային օլունանլարը տախի պունլարա իլավէ էթտիյիմիզտէ 41 սէֆինէ վէ 460 թօբ օլմուշ օլուր ։

ՄԻՒԹԷՆԷՎԻՑԷ

Կէչէն ճումաա կէճէսի, պիր Սուլթան գաաէմ նիհատէի միհտի ճի-հան օլմուշ տուր ։

Նամը նամիի խամէթբէն «հիլէրինի հէնուզ իչիտէմէտիք, էօյրէնտիյիմիզ հալտէ ղազէթամըզ իլէ պէյան իտէրիզ ։

— Քեանըլըը միւթասարըըֆըը վան միւթասարըըֆը սապըգ սաա-տէթլու Միւնէիպ բաշայա թէֆվիզ պույրուլմուշ տուր ։

— Պու քէրրէ Ինկիլթէրրատա, եէնի պիր տիւրպիւն իճատ օլունմուշ տուր, ըիվայէթէ նազարէն, մէզքիւր տիւրպիւն իլէ պագըլըրը հալտէ, եիրմի սէքիզ քիլօմէթրօ ուզագլըգ-տա պուլունան էշեա լայըգը իլէ ֆէրգ օլունապիլիրմիշ ։

— Ֆրանգֆօրթտա թապ օլունան Օպսէրվաթօր ղազէթասը, Մ. Պիզ-մարգ ալէյհինտէ, սախթէքեարըըգ վէ ըիյա ազվ իթմիշ օլտուղունտան, իճապ իտէն մուհաքէմէլէրի իճրա օլունուպ, պիր չէյ թէպէյյիւն իթ-մէտիյի ճիհէթլէ, մէհքէմէ թարա-ֆընտան ղազէթաճընըն սէրպէսթ սա-լը վէրիլտիյի, Գուրիէ տ'Օրիան ղա-զէթասը եազըյօր ։

— Պահրը Հազէրտէ պուլունան Րուսիա ֆիլօսունտան Նասրէտտին խան նամ վաբօր, չէհամէթլու Իրան Շահը հազրէթլէրինին րիւքիւպլինէ թախսիս օլունմուշ օլտուղունտան, մէզքիւր վաբօրուն ապրիլ նիհայէթին-տէ Շահը միւշարիլէյհ հազրէթլէրի րիւքիւպիւ իչին հազըր պուլունաճաղը բէթէրըպուրկ ղազէթալարընտա եա-զըլը տըր ։

— Իթալեա էլչիսի գօնթ Պարպօ-լանի, ճումաա էրթէսի կիւնիւ Պապը ալիյէ աղիմէթլէ, էճնէպիլէրին թէ-սարրուֆու էմլաքը սայիր ազտ օլու-նան բրօթօգօլա, խարիճիյէ նազըրը տէվլէթլու բաշա հազրէթլէրիյլէ պիլ մուզաքէրէ վազը իմզա էյլէմիշլէր տիր ։

— Ճէպէլի Լիպանան միւթէսար-ըըֆը տէվլէթլու Րիւսթէմ բաշա հազ-րէթլէրի Հօճա պէյ, վէ Տէրսաատէ-թէ միւթէվէճճիհէն կէչէն ճումաա կիւնիւ Բէյրութտան հարէքէթ էյլէմիշ տիր ։

— Ուլութֆէթլու Աբրահամ պէյ էֆէնտի հազրէթլէրի թարաֆընտան, Տար իւլ չէֆագայէ պէչ եիւզ ատէտ լիրայի Օսմանի իհսան վէրիլմիշ տիր ։

— Եօզղատ սանճագը տախիլինտէ Պալաղլըեան գազասընտա թէլէկրաֆ մէրքէզի քիւշատըլէ, պու քէրէ իճ-րայի մուխապէրէյէ պէտ ու միւպա-շէրէթ օլունմուշ օլտուղու, թէլէկ-րաֆ նէզարէթինտէն իլան օլուն-մուշ տուր ։

— Բաղար կիւնիւ Պապը Ալիտէ իճթիմա էտէն մէճլիսի խասսը վիւ-քէլա, բաղար էրթէսի կէճէսի տա-խի Շուրայի տէվլէթ րէյիսի իւպ-հէթլու, տէվլէթլու Քեամիլ բաշա

հաղրէթլէրինին գօնադլարընտա իճթիմա էթմիշ տիր ·

— Իսպանիատա ճումհուրիյէթ իլան օլունալը, էրպապը ճումհուրիյէթին իթալիատա տախի հէյէճանէ տիւշմիւշ օլտուգլարը, ղազէթալարտա միւնտէրիճ տիր ·

— Ալմանեա տէվլէթի, Ալզասա, մա հարէպէ հէնկեամընտա մալթէղարրուր օլան էհալիյէ, նիւզ օթուզ եէտի միլեօն ալթը եիւզ եիրմի պին ֆըրանգ թազմինաթ իթասընա գարար վէրմիշ տիր ·

— Մ · Թիէր մարէշալ Պազէնին միւլէթէ սատագաթընա իթիգատ իթտիյի ճիհէթլէ, միւմայիլէյհին մուհաքէմէտէ, Թէպրէէյի ղիմմէթ իթմէսինի արզու իթմէքտէ իմիշ ·

— Սըրպ էմարէթինին տէվլէթ մաթպուասընա, սէնէվի վէրմէքտէ օլտուղու մագթու վէրկինին գէմանը թագսիթի միւրուր իթտիյի հալտէ, հէնուզ իթասընտա թէրէտտիւտ իթմէքտէ, վէ պու իսէ խազինէյի ճէլիլէճէ պադը կէօնա միւշքիլաթը տավէթ իյլէմէքտէ օլտուղունտան, մէզքիւր վէրկինին պիր ան ագտէմ խազինէյի ճէլիլէյէ թիսեարի ղըմընտա, Պադը ալի ճանիպի սամիսինտէն էմարէթի միւշարիլէյհայէ դաթիւլ միւֆատ պիր գըթա թահրիրաթը սամիյենին թեսթիր պույրուլտուղունու իշիթթիք ·

— Պէշիկթաշ զապըթա միւտիւրիւ, միրալայ իզզէթլու Հաճի Հասան պէյէ · Բուսիա Տէվլէթի թարաֆընտան Սէն Ըստանիսլաս նիշանընըն իւչիւնճիւ րութպէսինտէն պիր ղանէսի իթա օլունմուշ տուր ·

— Իւքինճի օրտույի հիւմայուն միւշիրիւ տէվլէթլու Աղուլ քէրիմ բաշա հազրէթլէրի, տիւնքի կիւն Լօյտ դումանտասընը վարնա վարօրույլա, մէզունէն վէ մուվագգաթէն Տէր սաատէ՛ է կէլիպ, ղաթը հազրէթի Սատրազամի իլէ միւլագաթ իյլէմիշ տիր ·

— Կէչէն ճումաա էրթէսի կիւնիւ հաշմէթլու Ալմանեա իմբէրաթօրու հազրէթլէրինին եէվմի վէլատէթի օլմագ միւլաապէսէսիյլէ · Թէրճիմանը Տիվանը Հիւմայուն սաատէթլու Պէյ էֆէնտի հազրէթլէրի, Տէր սաատէթ Ալմանեա սէֆարէթխանէսինէ կիտէրէք, իյֆայի ռըսմի թէպրիք էյլէմիշ, վէ եէվմի մէզքիւրտէ գարաղօլ սէֆինէյի Հիւմայունու տօնատըլարագ, եիրմի պիր բարէ թօբ աթըլմըշ տըր ·

— Մէքթէպի Ֆիւնունու պահրիյէ շակիրտանընտան իւչիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ սընըֆլարընը ալարագ, պիր վագըթտան պէրու Կիրիտ ճէզիրէսի բիչկեահընտա պուլունան Խիւտավէնտիկեար ֆըրգաթէյնի հիւմայունու իճրայի թալիմ իյլէմէքտէ իքէն, մարտըն տէօրտիւնճիւ թարիխլիյէ, ճէզիրէյի մէզքիւրէտէն դըյամ վէ հարէքէթ իթտիյի թէլէկրաֆ հավատիսինտէն տիր ·

Մէքթէպի մէզգուրուն պու սէնէքի իմթիհանը իճրա օլունաճագտան սօնրա, սէֆինէյի մէզքիւրուն պիր տահա կիթմէյէճէյի սէօյլէնմէքտէ իսէտէ, Լորտա տէվլէթլէրինտէն հէր պիրի, պահրիյէ զապիթանընը թահսիլլէրինէ նէ տէրէճէլէրտէ էհէմմիյէթ վէրմէքտէ, հալթա պիզիմ կիպի էօյլէ եալընըզ աթալար տէնիզինէ գատար տէյիլ պահրը միւհիթին իլէրուլէրինէ տէկին թալիմ կէմիլէրի կէօնտէրիլմէքտէ օլտուղու զահէթալարտա կէօրմէքտէյիզ · Տէվլէթիմիզ իսէ, տիւէլի պահրիյէնին պիրինճի րատտէլէրինտէ պուլունտուղունտան, պիզ պու հավատիսին ասլը օլմատըգտան պաշգա, պէլքի պու պապտէ տահա զիյատէ տիգգաթ ու իթինա օլունաճաղը զաննը գավիսինտէյիզ

— Ըստանպօլտան Գարա քէօյէ գատար վագ օլունաճագ եէնի տէմիր քէօբրիւնիւն տուպալարընը պիր գըսմը վիրուտ իթմիշ իսէտէ, պունլարը վազ իթմէք իչիւն պիր միւնասիպ մահալ կէօստէրիլմէտիյինտէն · միւթէահհիտլէրի թարաֆընտան ըրբօթեսթօ օլունաճաղը Լէվանթ Հէրալտ ղազէթասընտա միւնտէրիճ տիր ·

— Թամթավլատա պուլունան Բում մէքթէպլէրինէ խյանէ իթմէք իւզրէ, Բումլարտան միւրէքքէպ պիր գլիւպ թէշքիլ օլունմուշ տուր ·

— Կէչէն սալը ախշամը Պէօյիւքտէրէտէ պիր Բում բիդգօպօսունուն խանէսինէ խըրսըզլար կիրէրէք, իւչ եիւզ լիրա գըյմէթինտէ էլպիսէյի բուհանիյէ վէ էշեայը սայիրէ սըրգաթ իթմիշ տիրլէր · Խըրսըզլար հիւքիւմէթ թարաֆընտան արանըլմագտա տըր ·

— Վէնէտիկ Մխիթարեանլարը միւթէհայիզանընտան ֆազիլէթլու Հ· Օգսէնտիոս Գուրգէնեան, մարտըն 18 ինճի էօնիւմիւզտէքի բազար կիւնիւ, ախշամ սաաթ 9 տա Պէյօղլունտա Յովհան Ոսկէբերան քիլիսէսինտէ էրմէնիճէ օլարագ քարոզ վէրէճէյի ·

Վէ եինէ մարտըն 25 ինճի բազար կիւնիւ մէզքիւր քիլիսէտէ վէ եինէ սաաթ տօգուզտա ֆազիլէթլու Տ· Գրիգոր Վ· Էնֆիյէճեան Թիւրքճէ օլարագ քարոզ վէրէճէյի մէսմուաթտան տըր ·

— Քէօբրիւտէն Աղսէրայա կիթմէքտէ օլան թրամվայ արապալարընըն պիրինտէ, ճումաա էրթէսի ախշամը չու վագաա վուգու պուլմուշ տուր ·

Թրամվայ արապասընա պինմիշ օլան եօլճուլարտան, պիր միւլազիմի սանի պիլէթինի ալըպ, պարասընը վէրմիքտէն սօնրա, նէ սէպէպտէն էօթիւրիւ քէնտիսինէ աշքէրիյէ պիլէթի վէրիլմէտիյինի սօրար · Պիլէթճի տախի, աշքէրիյէ պիլէթլէրին եալնըզ նէֆէրլէր իլէ միւլազիմի էվվէլլէրէ մախսուս օլուպ վէ քէնտիսինին իսէ պիր միւլազիմի սանի օլտուղունու ճէվապ էտէր ·

Պու ճէվապտան իսէ, մէրգում միւլազըմ խոշլանմայըպ, պիչարէ պիլէթճի հագգընտա, օլ տէրէճէ ֆէնա վէ աղըր ալընմաղ քիւֆիւրլէր էթմէյէ պաշլար քի, պուրատա զիքրինի տախի ճայիզ կէօրէմէյիզ · Պատէհու, նիհայէթ քէնտիսինէ "էֆէնտիմ" իւնվանընը վէրմէյիպ, էօյլէ պիլա հիճապ մուամէլէ էթտիյի իչիւն, պիլէթճիյի պայագը ալթընա ալմաեա գալգըշըր · Պիլէթճի իսէ քէնտիյի թութուպ հագգընտա օլան քիւֆիւր վէ թէհտիտլէրէ ասլա գարշըլըգ վէրմէզ · էկէր գարշըլըգ վէրմիշ օլսա, շիւպհէսիզ նէթիճէսի խայըրլը օլմայաճաղը տըր ·

— Պիր վագըթտան պէրու, չանթալարըյլա մէքթէպէ կիտիպ կէլմէքտէ օլան չօճուգլար, սօգագտան կէչէնլէրի տուրտուրուպ, վէ տիւրլիւ պէ տիւրլիւ պէհանէլէր, չէօյլէ քի պազըլըր հօգգասընը գըրտըղընը, եախօտ քեահյա վէ եա գալէմ ալմասը իչիւն բէտէր ու վալիտէսինին վէրտիյի բարայը զայի իթտիքլէրինի պէհանէ իտէրէք տիլէնմէքտէ տիրլէր ·

Խիւլի, պիլմէյէրէք պու քիւչիւք տիլէնճիլիք եօլունա սիւլիւք իտէն չօճուգլար իւզէրինէ նէզարէթ օլունմասընը · կէրէք ֆամիլեալարա, վէ կէրէք մէքթէպ հօճալարընա իխթար իլէ, կէօրիւպ վէ պիլէրէք կէօզ գաբամալարը տախի ալըպլանաճաղընը պէյան իտէրիզ ·

Պիզլէր չօճուգլարըն պու հարաքէթինի կէօզիւմիւզլէ կէօրմիւշ վէ սայիրլէրինտէն տախի իշիթմիշ օլտուղումուզ իչիւն · պու խիթապը բէտէր ու մատէր վէ հօճալարա վէրմէքտէյիզ ·

Լա Թիւրքի ·

— Միւսէյիւ գանալը դումբանեասը րէյիսի Մ· տը Լէսէբս, կէչէն կիւն Բում բաթրիյինէ վիզիթա վէրմիշ տիր ·

— Խրիսթաքի էֆէնտի, վէ Մ· Զարիֆի իլէ տիկէր պազը սէրմայէտարանըն Պէյօղլունտա ու կէթիրթմէք զըմնընտա, Շուրայի Տէվլէթտէն րուխսաթ իսթիհսալ իթմիշ օլտուգլարը, վէ պու խուսուստա պիր իմթիյազը մախսուս վէրիլմէյիպ, քեար ու զարար քէնտիլէրինէ այիտ օլաճաղը իշիտիլմիշ տիր ·

— Ճէպէլի Լիպնան միւթէսարրըֆըղընըն թէպտիլի միւնասիպէթիյլէ, մէզքիւր միւթէսարրըֆլըգ հագգընտա միւնադտ պուլունան մուգավէլէնամէ մուճիպինճէ, միւթէսարրըֆըն միւտտէթի մէմուրիյէթի պուլունան պէշ սէնէնին իւչ սէնէյէ թէնզիլինէ, էլչիլէր իլէ պիլ իթթիֆագ գարար վէրիլտիյի, վէ պու խուսուսա տայիր պիր գըթա բրօթօգօլ տախի թանզիմ օլունուպ եազընտա իմզալանաճաղը Լէվանթ Թայմըզտա միւնտէրիճ տիր ·

— Դուտուզ չէրիֆտէ, Լաթինլէր իլէ Բումլար պէյնինտէ պիր մինաղաա վուգու պուլտուղունու, Գօսթանթինօբօլիս ղազէթասը եազմըշ իսէտէ, թահգիգաթը վագաայէ նէզարէն, պու հավատիսին պի էսաս օլտուղու աննաշըլմըշ տըր ·

— Գատը քէօյիւնտէ վէ Պէյօղլունտա չիչէք վէ գըզամըգ իլլէթի զուհուր էթմիյի Լէվանթ Հէրալտ եազմըշ տըր · Պու հավատիս սահիհ իսէ · Սըհհիյէ վէ պէլէտիյէ իտարէլէրի թարաֆընտան իճապ էտէն թէտապիրի սըհհիյէ թէշէպպիւս օլունաճաղը մէմուլ պուլունտուղունտան Հազայիգ ղազէթասը պիլտիրմիշ տիր ·

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

Վիէննա 22 մարտ, էօյլէ

Բօմատան պիլտիրիլտիյինէ նէզարէն, միւթէվէֆֆա Մօնս· Վալէրկա եէրինէ Մօնս· Պրագա բաթրիգլիք րութպէսինէ թէրֆի գըլընմըշ տըր ·

Վիէննա 22 մարտ ախշամ

Գամարանըն թաստիգ վէ գապուլ էտիպ էթմէմէսի իչիւն · հիւքիւմէթ թարաֆընտան թագտիմ օլունաճագ գանունուն լայիհալարըն պէյնինտէ մուխալիֆէթ օլունմայաճաղը զանն ու գըյաս օլունմագտա տըր ·

Բէշթա 22 մարտ ·

Գամարանըն ինթիխապ էթտիյի գօմիսիօն, չըմէն տը ֆէրլէր ուզէրինէ բարօրթօսունու թէքմիլ էթմի · Պու բարօրթօնուն գարարընա նէզարէն, մէմլէքէթին պանգալարը իսթիգրազ վէրմէտիքլէրի իչիւն, Պէրլին սէրմայէտարանընըն միւրաճաաթ օլունաճագ տըր ·

Պիր աղօնթօ պանգասը Թէքլիֆի կէրիյէ պրագըլտը ·

Վիէննա 24 մարտ ·

Պիր աղօնթօ պանգասը թէէսիսի իչիւն միւզաքէրէ օլաճաղընտան, Մաճար միւքէլասը պու միւզաքէրէյէ տավէթ օլունմուշլար տըր ·

Բօմա 24 մարտ ·

Սիչիլիատա Գաղէրթ շէհրինտէն պիլտիրտիքլէրինէ նէզարէն, շէհրի մէզքիւրտէ ույղունսուզլուգլար վուգու պուլմուշ տուր ·

Մատրիտ 24 մարտ ·

Ճէնուպ թարաֆընտա օլան էյալէթլէրտէ, էհալի թարաֆընտան պիր հէյէճան վուգու պուլտուղու խապէր վէրիլմէքտէ տիր ·

Բարիս 22 մարտ, ախշամ ·

Իթթիֆագը արա իլէ Միլլէթ մէճլիսինին թաթիլինէ գարար վէրիլտի · Իշ պու թաթիլին միւտտէթի իսէ, մարտ 29տան պէտ իլէ, յունիս այընըն 12 սինէ գատար տէվամ իտէճէք տիր ·

Լօնտրա 22 մարտ ·

Պու կիւն Պօրսա գաբալը տըր ·

Պէրլին 22 մարտ ·

Ալմանեալըլարըն Ֆրանսա թօբրաղընտան չըգմալարը իչին օլան մուահէտէ թաստիգ օլունտու ·

Մատրիտ 23 մարտ, սապահ ·

Միլլէթ մէճլիսինտէ պիր գօմիսիօն ինթիխապ օլունտու · Մէզքիւր գօմիսիօն իշլէրին տէվամընա մէմուր թայեին օլմուշ տուր ·

Էսիր ալըղ ու իթասը Բօրթօրիգօտա իպթալ օլտու ·

Հէր թարաֆտա ասայիշի հալ հիւքիւմ էթմէքտէ տիր ·

Սօրէնթէ 22 մարտ ·

Բուսիա իմբէրաթօրիչասը շէհրիմիզէ մուվասէլէթ էթտի ·

Միւշարիլէյհա, հէր թարաֆտան իլթիֆաթ ու իհթիրամաթը ֆայիգա իլէ գապուլ օլունտու ·

Բօմա 23 մարտ ·

Իթալեանըն ահվալի խօշնուտ օլաճագ սուրէթտէ տէյիլ տիր ·

Պուքրէշ 22 մարտ ·

Ճիուրճէվօտան Բուշճուգա գատար Թունա նէհրի ուզէրինտէ պիր քէօբրիւ ինշասը, հիւքիւմէթ թարաֆընտան թալէպ օլունտու ·

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

1873 մարտ 13 ·

Լիրայի Օսմ· 100 ղրշ· հիսապը իլէ ·

Ինկիլիզ լիրասը	110—26	ղր ·
Ֆրանսըզ ալթունու	87—17	»
Բօլ	89—15	»
Քըրմըզ ալթունու	51—24	»
Պէյազ Մէճիտիյէ (ֆարգը)	1—14	»
Պէշլիք վէ մէթալիք (ֆարգը)	3— 8	»
Պազըր	118—½	»
Գուբօն ազօնթօսու եիւզտէ .	3—½	»

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Գու բօնու քէսիք ·

Մարտ· 10 Ախշամ գաբանըշ . . .	61-14
մարտ 12 Սապահ աչըլըշ . . .	61-18
» Սաաթ 7	61-17

1865 իսթիգրազըն կէչէր ֆի ·	381-
1863 » » »	371—
1869 »	324-½
Սօսիէթէ ժէնէրալ գուբ· քէսիք ·	13-24
Գրէտի »	18-30
Շըմէնտըֆէր սէհիմ . . 88-	184-⅜
Թրամվայ 19—70 ·	
Սօսիէթէ Ավուսթրօ Թիւրք	12—80
Ըթանպօլ պանգասը	9—20
Սօսիէթէ Օթօման	7— 4
Վէրկոսի շիրքէթի	5— 3
1872 իսթիգրազը	93—¾
Ազճէ ֆայիզը	10—41

ԱԶԴ

Վարդուհեան ընկերութեան յարգոյ անդամներէն կաղաչուի որ 1872 տարուընէ չի վճարուած ամսականները՝ այս շաբթուս մէջ բարեհաճին վճարել Յովհաննէս Մ. Մագսեմեանի . որով ես ալ կարենամ իմ տարեկան շրջանիս մէջ ունեցած հաշիւներս ներկայացնելու յառաջիկայ ընդհանուր ժողովոյն ։

Գանձապետ Վարդուհ. Ընկեր.

Վ. Ա. Մ........

ԻԼԱՆԱԹ

ՍԱՐՐԱՖ ՎԷ ՄԻՒԺԷՎԶԷՐԱԹ

ՄԱՂԱԶԱՍԸ

Ժ. Տ. ՃԱՆԷԹՕ ՎԷ ԳՕՄՓԱՆԻԱ

16 ՂԱԼԱԹԱ ԳՕՄԻՍԻՕՆ ԽԱՆ Ն. 16

ԻԴՐԱՄԻՅԷ 600000 ՖՐԱՆԳ

1873 ալաֆրանկա ապրիլ 1 տէ չէքիլեճէք օլան Րումէլի շըմէնտըֆէր սէհիմլէրինին բրօմէսլէրի, եալընըզ մէզքիւր գուրաատա միւթեպէր օլմուղու հալտէ, 5 վէ 15 ղուրուշա սաթըլմագտա օլուպ, 600000 ֆըրանգտան 400 ֆրանգա գատար գազանըրլար ։

10 ատէտ բրօմէս ալանա բըգօնթօ օլունուր ։

Մաղազայը մէզքիւրուն սահիպի, քէնտի իմզասը իլէ սաթըըղը բրօմէսլէրին պէտէլինի, չըգտըղը անտէ թէէտիյէ իյլէմէքլիյի թէահհիւտ իտէր, եալըընըզ սըրը անա պիլեէթին պէտէլինի թէնզիլ իտէրէք ։

Մաղազայը մէզքիւրտէ, ճէմիի հիւքիւմէթլէրին վէ պանգալարըն սէհիմլէրի սաթըլըր, վէ սաթըն ալընըր, վէ իսթիգրազ սէհիմլէրին ֆայիզլէրի վէ պանգանօթլար բըգօնթօ իտիլիր, վէ Օտէսսա, վէ Վիէննա, Բարիս վէ Լօնտրա իլէ պանգաաճա մուամէլաթ իտիլիր ։

Թաֆսիլը մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէր, մաղազայը մէզքիւրէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի լազըմ կէլիր ։

ՄԻՒՖԹԱՀԻՒԼ ԻՒԼՈՒՄ

ԷՍԷՐԻ

ՅԱԿՈԲ Ց. ՓԱՇԱԵԱՆ

Քիթապէթը Օսմանիյեյի աղ վագըթտա էօյրէնմէք իչիւն փէք գօլայ պիր ուսուլ ։

Քիթապը մէզքիւրիւն պիրինճի թապը թիւքէնմիշ վէ պու տէֆա միւէլլիֆի թարաֆընտան պազը իլավէլէրլէ եէնիտէն կիւզէլճէ թապ օլունարագ քիթապճըլարտա իւչէր ֆրանգա ֆիւրուխթ օլունմագտա տըր ։

Լիսանը Օսմանինին քիթապէթէ էլզէմ ու էհէմ օլան գավայիտին ճիւմլէսինտէ շամիլ օլուպ, պու կիւնքի կիւն միլլէթ մէքթէպլէրիմիզտէ շու ուսուլը միւսթահսէն իւզրէ շակիրտան աղ վագըթտա թահսիլը քիթապէթտէ քեսպը մէհարէթ էյլէմէքտէ օլտուգլարը մա էլ մէմնունիյէ նիչէ խօճալարտան իշիթմիշիզ տիր ։ Շու իֆատէլէրինէ, իւչ պին ատէտ պիրինճի նուսխէնին թիւքէնմիշ օլտուղունու տախի պէօյիւք պիր իսպաթ տըր ։

Կէօմլէք վէ սայըր պէյազ չամաշըր տիքտիրմէք արզիւսինտէ օլան զէվաթ մաթպուամըզա միւրաճաաթ իյլէտիքլէրինտէ մահալլինի խապէր վէրիրիզ ։

Կէրէք մաքինա վէ կէրէք էլիլէ ղայէթ ինճէ վէ ալա տիքիշլէր, վէ անէվաթօ վէ տիւզ մարգալար գօյմագ վէ սայըր էնվաի սիւրլիւ իշլէր միւշթէրիի խօշնուտ իտէճէք տերեճէտէ տիքիլիր էհվէն վէ միւթէտիլ պահա իլէ ։

Թավուգ բազարընտա, խազնատար խանը տէրունինտէ միւթէվէֆֆա Թէրզի Յակորոսուն իւչ պապ քեարկիր օտասը սաթըլըգ օլուպ, ալըճը օլան զաթլար Մէճմուայը Հավատիս օտասընտան սուալ իտէպիլիրլէր ։

Թիւրքճէ, Ֆրանսըզճա վէ Էրմէնիճէ հէր կէօնա թահրիրաթ գալէմէ ալտըրմագ, վէ թերճիւմէ էթտիրմէք, վէ աղ վագըթ զարֆընտա քիթապէթը Օսմանիյէի թահսիլ էթմէք իսթէյէնլէր, մաթպաամըզա միւրաճաաթ էթտիքլէրինտէ էրպապը լիեագաթտան պիր զաթըն օտասընը էօյրէնէպիլիրլէր ։

ՄԻՒԹԷԽԱՊԱԹԻՒԼ ՄԻՒՆՇԷԱԹ

ԷՍԷՐԻ

ՅԱԿՈԲ Ց. ՓԱՇԱԵԱՆ

Շակիրտանըն Լիսանը Օսմանիտէ իմլաճա քեսպը մէմարէսէ իյլէմէլէրի իչիւն Թիւրքճէ լիսան իւզրէ վէ Էրմէնի հըրուֆաթը իլէ թէրթիպ ու թէէլիֆ օլունուպ պիր թագըմ թէզքէրէ, արզուհալ գօնթրաթօ վէ մուհարրէրաթը սայիրէի միւշթէմիլ վէ տէրունինտէ պուլունան Արապի վէ Ֆարսի լուղէթլէրին Թիւրքճէ մանէլարը տախի ախէրինտէ սըրասըյլա եազըլմըշ օլան պու քիթապ կէրէք շակիրտանէ վէ կէրէք Թիւրքճէ պիլմէյէն ահալիյէ մէսալիհէ բէք ֆայիտէլի տիր ։

Սաթըլըր ֆիյ 7 ղուրուշ Սուլթան Համամընտա Զարդարեան մաղազասընտա։

ԼՈՒԴՈՎԻԿԵԱՅ ՌԱՍԻՆԻ

ՔԵՐԹՈՒԱԾ Ի ԿՐՕՆՍ

Մեծին Ռասինի որդւոյն Լուդովիկոս Ռասինի քերթուածն ի կրօնս, որ հաւատոյ սքանչելիքը փափուկ և եռանդուն գրչով կը նկարագրէ և գեղեցիկ գրուագներով ախորժելի կընծայէ, վայելուչ և ընտիր տաղաչափութեամբ թարգմանուած է ի Գ. Երգուարդայ Հիւրմիւզ, յարքեպիսկոպոսէն Շիրակայ և հրատարակեալ ի Վենետիկ ի վանս Ս. Ղազարու ։ Բազմարդիւն թարգմանչին անունը բաւական է այս բանաստեղծութեան յարգն աւելցնելու յաչս բանասիրաց ազգիս ։

Կը վաճառուի Սեղբոս խան Մըխիթարեանց գրատունը և ամեն ազգային գրավաճառաց քով ։

Գին է ֆրանք 2

ՍԱՀԻՊԻ ՄԷՍՈՒԼՈՒ ՂԱԶԷԹԱ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԻՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ռ. Ց. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ
ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ՅՕԳՈՒՇՈՒ ՐԻՃԱ ՓԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 3.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

1873 ՄԱՐՏ 1 ՓԷՐՇԷՄՊԷ ԿԻՒՆՏԷՆ ԻԹԻՊԱՐԷՆ

ԵԷՎՄԻՅԷ ՔԷՕՓՐԻՒՅԷ ԻՇԼԷՅԷՆ ՎԱՓՕՐԼԱՐ

ՌՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ԱՆԱՏՕԼՈՒ ԳԸՅԸԼԱՐԸ ՊԻՐԼԻՔՏԷ

Սահաթ	Տագիգա	Նումերօ	
12	30	4	Եէնիմահալլէտէն . Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Եէնիքէօյ. Միրկէ. Ր. Հիսար. Ճումաալարտան մաատէ ։
12	45	34	Եէնիմահալլէ. Մէզար պ. Պէօյիւք. Թարա. Եէնի. Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավ.
1	45	33	Րում. Անատօ. Գավագ. Մէզար պուր. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնի. Սթէնեա. Միրկ. Ր. Հիսար. Պէպէք ։
3	15	32	Եէնիմ. Պէօյիւ. Թարապ. Եէնիք. Սթէնե. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիս. Պէպէք. Արնա.
4	30	34	Մէզարպուրնուտան. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար. Պէպէկ. Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ .
6	45	3	Եէնիմ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Եէնի. Միրկ. Գան .Ր. Հիս. Գանտ. Արնա. Պէյ. Օրթաքէօյ . Գուզկունճուգ. Պէշիկթաշ. Իւսկիւտար ։
8	45	25	Եէնիմահալ. Մէզար պուր. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ .Եէնի. . Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէկ. Արնաւուտ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ .
10		2	Մէզար պուր. Պէօյիւ. Թարապ. Եէնի. Միրկ. Ր. Հիս. Արնա. Օրթա. Պէշիկ.
			Բողազ իչինտէքի համէ Արնաւուտքէօյտէն Քէօփրիւյէ
12	45	6	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
1	15	22	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ . Գապաթաշ ։
1	45	23	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ ։
2	15	6	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ. Գապա։ Ճում. կիւն. 2½տա չըգ.
2	45	2	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։ Ճումաալարտան մաատէ ։
3	15	23	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ . Գապաթաշ ։
3	50	22	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ .
4	30	21	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ ։
7	45	4	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաք. Գուզկունճուգ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։
10	30	21	Արնաւուտքէօյ. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուգ ։
14	15	22	Արնաւուտքէօյտէն տօղրու Քէօփրիւյէ ։
			Անատօլու գանատընտան Քէօփրիւյէ
1		21	Պէյգօզտան . Բաշապ . Գանլըճ . Ա . Հիսար . Գանտիլ . Վանիք . Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպ . Գուզկուն։ .
1		3	Վանիք . Չէնկէլք . Պէյլէրպ . Գուզկ . Գապաթ ։
1	30	25	Պէօյիւքտէրէտէն . Թարապ . Պէյգ . Բաշապ . Գանլը . Ա . Հիսար . Գանտիլ . Վանիք . Չէնկէլք . Պէյլէրպ . Գուզկ .
3	15	31	Արնավուտ . Չէնկէլ . Պէյլէրպ . Օրթաք . Գուզկ . Պէշիք . Իւսկիւտար ։
3	45	17	Պէյգօզ . Բաշապահ . Գանլըճ . Ա . Հիսար . Գանտիլ . Վանիք . Չէնկէլքէօյ . Պէյլէրպ . Գուզկ . Ճումաա կիւնլէրի Իւսկիւտարա տախի ուղրայաճագ տըր ։
			Բողազ իչինտէքի համէ Քէօփրիւտէն Պօղազ իչինէ իսքելէն վափօրլար
2	30	3	Գապաթաշ . Իւսկիւտար . Պէշիկթ . Գուզկ Օրթաք . Պէյլէր . Չէնկէլ . Արնավ. Գանտիլ . Ր . Հիսար . Գանլը . Միրկ . Եէնիք . Պէյգօզ . Թարապ . Պէօյիւքտ. Եէնիմահալլէ ։
2	45	34	Պէշիքթ . Օրթաք . Արնավ . Պէպէք . Ր . Հիսար . Միրկիւն . Եէնիք . Թարապ. Պէօյիւք . Մէզարպուրնու ։
5		25	Պէշիք . Օրթաք . Արնավ . Պէպէք . Ր . Հիսար . Պօյաճըք . Եէնիք . Պէյգօզ . Թարապ . Պէօյիւք . Մէզարպ . Եէնիմահալ ։
6	15	4	Իւսկիւտար . Պէշիկթ . Գուզկ . Օրթա . Պէյլէր . Չէնկէլք . Վանիք . Արնավ։
8		2	Պէշիք Օրթա . Արնավ . Ր . Հիսար . Միրկ . Եէնի . Թարա . Պէօյիւք . Մէզար։
8	45	23	Գապաթ . Իւսկիւ . Պէշիք . Գուզկ . Օրթաք . Պէյլէրպ . Չէնկէլք . Վանիք . Արնավ . անտէն տօղրու Քէօփրիւ ։
9	45	4	Ր . Հիսար . Պօյաճը . Եէնի . Պէյգ . Թարա . Պէօյիւք . Եէնի . Ճում . մաատա։
10	15	33	Պէպէք . Ր . Հիսար . Միրկ . Եէնիք . Թարապ . Պէօյիւք . Մէզար . Եէնիմա. Ր . Ա . Գավագլար ։
10	45	34	Պէշիք . Օրթաք . Պէպէք . Ր . Հիսար . Միրկ . Սթէնեա . Եէնիք . Թարապ . Պէօյիւքտէրէ . Մէզարպուրնու ։
11	15	25	Թարապ . Պէօյիւք . Մէզար . Եէնիմահալլէ ։
11	30	21	Պէպէք . Ր . Հիսար . Պօյաճը . Սթէն . Եէնիք . հավա մէրթ օլտուղու հալտէ Սթէնեայա օղրամայաճագ տըր ։
			Քէօփրիւտէն Արնաւուտքէօյէ դէք իսքելէն վափօրլարըն հէփսի ...ահալի... իսքելէլէրէ
1	45	6	Պէշիկթաշ. Արնաւուտքէօյ ։
2	30	22	Պէշիկ . Օրթաք . Արնավ ։
3		23	Գապաթ . Պէշիկթաշ. Գուրուչէշմէ. Արնաւուտքէօյ ։
9	45	21	Գապաթ. Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտք. Վանիք ։
10	30	22	Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտք ։
11		31	Գապաթ. Պէշիկթ. Օրթաք. Արնաւուտք. Ճումաալարտան մաատէ ։
11	20	3	Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչէշմէ. Արնաւուտքէօյ .
11	40	22	Օրթաքէօյ. Գուրուչէշմէ. Արնաւուտքէօյ ։
11	45	2	Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Արնաւուտքէօյ ։
12		23	Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչէշմէ ։
			Քէօփրիւտէն Անատօլու գանատընէ իսքելէն
3		21	Գապաթաշ. Իւսկիւ. Պէշիկթ. Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք. Արնաւուտ .
9	45	6	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք. Անտէն տօղրու Քէօփրիւ , Ճումաալարտան մաատէ ։
10	30	32	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար. Գանլըճ. Բաշապահ. Պէյգօզ. Թարապ. Պէօյիւք. Ճումաա կիւնլէրի սաաթ օնու չէյրէք կէչէրէք չըգաճագ տըր ։
11		17	Գուզգ. Պէյլէրպ. Չէնկէլք Վանիք. Ա. Հիսար. Գանլը. Բաշապահ. Պէյգօզ ։
11	30	6	Գապաթաշ.Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք ։

Ճումաա կիւնլէրի պիր վաբօր սաաթ տէօրթտէ Քէօփրիւտէն գալգըպ, Իւսկիւտար, Գուզկ . Պէյլէր . Չէնկէլ . Վանիք . Գանտիլ . Ա . Հիսա . Գանլը. Բաշապահ . վէ Պէյգօզա կիտէճէք տիր, վէ ախշամը սաաթ տօգուզտա Պէյգօզտան հարաքէթլէ զիքր օլունան իսկէլէլէրէ ուղրայըպ Քէօփրիւյէ ավտէթ իտէճէք տիր ։